CIEM

VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

Vũ Xuân Nguyệt Hồng (chủ biên)

CƠ CHẾ CHÍNH SÁCH THÚC ĐẨY DOANH NGHIỆP ĐẦU TƯ CHO BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT

HÀ NỘI · 2008

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

TẬP THỂ TÁC GIẢ:

VŨ XUÂN NGUYỆT HỒNG (chủ biên)

ĐẶNG THỊ THU HOÀI

NGÔ MINH TUẤN

HOÀNG VĂN CƯƠNG

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

MỤC LỤC

Lời mở đầu 9
Danh mục chữ viết tắt 11

CHƯƠNG 1
CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KHUNG CHÍNH SÁCH THÚC ĐẨY DOANH NGHIỆP ĐẦU TƯ CHO BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

1.1. Một số vấn đề lý luận và khái niệm có liên quan 17
1.1.1. Bảo vệ môi trường - từ trách nhiệm của Chính phủ tới trách nhiệm của doanh nghiệp và toàn xã hội 17
1.1.2. Một số khái niệm có liên quan tới chủ đề cuốn sách 21
1.2. Những áp lực thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường. 27
1.2.1. Những áp lực từ thị trường toàn cầu và bối cảnh hội nhập quốc tế. 28
1.2.2. Những áp lực từ thị trường và bối cảnh trong nước. 30
1.3. Khung cơ chế chính sách thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường. 32
1.3.1. Các cơ chế chính sách tác động tới cách ứng xử của doanh nghiệp theo hướng thân thiện với môi trường. 32
1.3.2. Cơ chế chính sách khuyến khích tài chính hỗ trợ doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường 37
1.4. Kinh nghiệm quốc tế về đầu tư của doanh nghiệp và cơ chế chính sách thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường. 38
1.4.1. Tổng quan tình hình đầu tư cho bảo vệ môi trường của doanh nghiệp trên thế giới. 38
1.4.2. Kinh nghiệm quốc tế về hệ thống cơ chế chính sách thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường 45
1.4.3. Một số nhận xét từ kinh nghiệm quốc tế và bài học rút ra cho Việt Nam. 58

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

CHƯƠNG 2
THỰC TRẠNG ĐẦU TƯ CỦA DOANH NGHIỆP VÀ CƠ CHẾ CHÍNH SÁCH HIỆN HÀNH THÚC ĐẨY DOANH NGHIỆP ĐẦU TƯ CHO BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG Ở VIỆT NAM

2.1.	Thực trạng đầu tư của doanh nghiệp cho bảo vệ môi trường	65
2.1.1.	*Tình hình đầu tư cho bảo vệ môi trường của Việt Nam*	*65*
2.1.2.	*Tình hình đầu tư của doanh nghiệp cho bảo vệ môi trường*	*68*
2.2.	Tổng quan các cơ chế chính sách hiện hành nhằm thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho hoạt động bảo vệ môi trường.	75
2.2.1.	*Nhóm cơ chế chính sách về luật pháp và các quy định về kiểm soát ô nhiễm*	*77*
2.2.2.	*Nhóm cơ chế chính sách sử dụng công cụ kinh tế*	*83*
2.2.3.	*Nhóm cơ chế chính sách về nâng cao nhận thức cộng đồng*	*87*
2.2.4.	*Nhóm cơ chế chính sách khuyến khích tài chính*	*88*
2.3.	Tình hình thực thi các cơ chế chính sách hiện hành thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường	92
2.3.1.	*Tình hình thực thi các cơ chế chính sách về luật pháp và các quy định kiểm soát ô nhiễm*	*92*
2.3.2.	*Tình hình thực thi các cơ chế chính sách sử dụng công cụ kinh tế*	*96*
2.3.3.	*Tình hình thực thi các cơ chế chính sách về nâng cao nhận thức*	*100*
2.3.4.	*Tình hình thực thi các cơ chế chính sách khuyến khích tài chính*	*102*
2.4.	Nhận định tổng quát về tình hình đầu tư và cơ chế chính sách thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường	110
2.4.1.	*Một số nhận định khái quát*	*110*

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

2.4.2. Nguyên nhân của những tồn tại *115*

CHƯƠNG 3
KIẾN NGHỊ HOÀN THIỆN CƠ CHẾ CHÍNH SÁCH THÚC ĐẨY DOANH NGHIỆP ĐẦU TƯ CHO BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG Ở VIỆT NAM

3.1.	Cơ hội và thách thức đối với hoàn thiện cơ chế chính sách thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường thời gian tới	121
3.1.1.	*Cơ hội*	*121*
3.1.2.	*Thách thức*	*124*
3.2.	Quan điểm, mục tiêu hoàn thiện cơ chế chính sách trong thời gian tới	126
3.2.1.	*Quan điểm*	*126*
3.2.2.	*Mục tiêu*	*131*
3.3.	Những đề xuất cụ thể nhằm hoàn thiện cơ chế chính sách thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường	132
3.3.1.	*Nhóm cơ chế chính sách về pháp luật và quyđịnh về kiểm soát ô nhiễm*	*132*
3.3.2	*Nhóm cơ chế chính sách sử dụng công cụ kinh tế*	*137*
3.3.3.	*Nhóm cơ chế chính sách nâng cao nhận thức cộng đồng*	*140*
3.3.4.	*Nhóm cơ chế chính sách khuyến khích tài chính*	*143*
	KẾT LUẬN	147
	TÀI LIỆU THAM KHẢO	151
	PHỤ LỤC	156

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

Bảng

Bảng 1.1.	Mức chi tiêu chung cho lĩnh vực bảo vệ môi trường của một số nước phát triển thuộc OECD	40
Bảng 1.2.	Cơ cấu đầu tư cho bảo vệ môi trường của doanh nghiệp tại một số nước OECD	43
Bảng 1.3.	Tổng hợp các chính sách áp dụng đối với doanh nghiệp và so sánh tính ưu việt và nhược điểm của các chính sách khác nhau	60
Bảng 2.1.	Chi cho bảo vệ môi trường của doanh nghiệp thời kỳ 2002-2005	70
Bảng 2.2.	Tỷ lệ doanh nghiệp có đầu tư cho bảo vệ môi trường chia theo ngành	72
Bảng 2.3.	Một số chỉ tiêu chi cho bảo vệ môi trường của một số ngành	73
Bảng 2.4.	Chi cho bảo vệ môi trường của doanh nghiệp theo loại hình sở hữu	74
Bảng 2.5.	Tổng hợp những quy định về bảo vệ môi trường đối với doanh nghiệp trong Luật Bảo vệ Môi trường	79
Bảng 2.6.	Tổng hợp những công cụ mệnh lệnh – hành chính chủ yếu về bảo vệ môi trường đối với doanh nghiệp	82
Bảng 2.7.	Mức phí bảo vệ môi trường đối với nước thải công nghiệp	86
Bảng 2.8.	Phân hạng cơ sở công nghiệp theo các tiêu chí bảo vệ môi trường tại Đà nẵng	101
Bảng 2.9.	Phân tích kết quả đầu tư vào dự án sản xuất sạch hơn của doanh nghiệp	111

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

Sơ đồ

Sơ đồ 1.1.	Những hoạt động đầu tư trực tiếp cho bảo vệ môi trường của doanh nghiệp	26
Sơ đồ 1.2.	Những áp lực thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường	28
Sơ đồ 3.1.	Kết hợp ba bên Chính phủ - Thị trường - Cộng đồng nhằm tác động tới hành vi bảo vệ môi trường của doanh nghiệp	128
Sơ đồ 3.2.	Sử dụng kênh thông tin tác động tới các đối tượng có liên quan nhằm thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư cho bảo vệ môi trường	142

Hình

Hình 1.1.	Cơ cấu chi theo tính chất khoản chi cho hoạt động bảo vệ môi trường của doanh nghiệp tại một số nước phát triển thuộc OECD.	41
Hình 1.2.	Chi đầu tư của ngân sách chính phủ và doanh nghiệp cho bảo vệ môi trường của một số nước OECD	41
Hình 1.3.	Chi cho bảo vệ môi trường của một số nước đang phát triển theo nguồn chi	44
Hình 1.4.	Thu nhập từ nguồn thu phí môi trường của một số nước OECD	50
Hình 2.1.	Xu hướng đầu tư cho giảm thiểu và kiểm soát ô nhiễm từ nguồn ngân sách giai đoạn 1996-2000	67
Hình 2.2.	Cơ cấu đầu tư cho bảo vệ môi trường theo nguồn vốn năm 2001	68
Hình 2.3.	Giá trị trang thiết bị, công trình bảo vệ môi trường của doanh nghiệp các năm 2002-2005	69
Hình 2.4.	So sánh mức đầu tư và chi thường xuyên trung bình của doanh nghiệp cho bảo vệ môi trường	71
Hình 3.1.	Hiệu quả tác động tới hành vi của doanh nghiệp thông qua kết hợp giữa các công cụ chính sách khác nhau	130

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

Hộp

Hộp1.1.	Một số yêu cầu kỹ thuật đối với doanh nghiệp quy định trong Luật Môi trường của Mỹ	46
Hộp1.2.	Kinh nghiệm áp dụng thuế hoặc phí ô nhiễm tại Trung Quốc	52
Hộp1.3.	Kinh nghiệm áp dụng dán nhãn sinh thái tại Philippin	55
Hộp 2.1.	Một số thời mốc quan trọng về chủ trương, chính sách bảo vệ môi trường của Việt Nam thời kỳ 2001-2007	76
Hộp 2.2.	Vi phạm tiêu chuẩn quy định về nước thải của doanh nghiệp tràn lan tại các địa phương	99
Hộp 2.3.	Một số kết quả hoạt động của Trung tâm sản xuất sạch Việt Nam	109
Hộp 2.4.	Có thể đóng cửa Nhà máy Hyundai Vinashin?	119
Hộp 3.1.	Tóm lược Dự thảo Nghị định về phí bảo vệ môi trường đối với khí thải	138

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

ADB	Ngân hàng Phát triển châu Á
BOD	Nhu cầu ô xy sinh hóa bảo vệ môi trường
CAC	Mệnh lệnh và kiểm soát (Comand And Control)
COD	Nhu cầu ô xy hóa học
CPC	Trung tâm Sản xuất sạch Việt Nam
CPRGS	Chiến lược tăng trưởng và xóa đói, giảm nghèo của Việt Nam
DN	Doanh nghiệp
DNNN	Doanh nghiệp nhà nước
EEU	Ủy ban kinh tế của Liên minh châu Âu
EIA	Đánh giá tác động môi trường
EMS	Hệ thống quản lý môi trường nội bộ
EPA	Cơ quan bảo vệ môi trường của Mỹ
Eurostat	Cơ quan Thống kê châu Âu
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội
GEF	Quỹ môi trường toàn cầu
IFC	Công ty Tài chính Quốc tế
ISO	Hệ thống tiêu chuẩn quốc tế
MAC	Chi phí giảm thiểu cận biên
MDGs	Mục tiêu phát triển thiên niên kỷ của Liên hợp quốc
NICs	Các nước công nghiệp mới nổi
ODA	Hỗ trợ phát triển chính thức
OECD	Cơ quan Hợp tác kinh tế và phát triển
PAC	Giảm thiểu và kiểm soát ô nhiễm
R&D	Nghiên cứu và triển khai
TSS	Chất rắn lơ lửng
UNEP	Chương trình Môi trường của Liên hợp quốc
USD	Đôla Mỹ
VLXD	Vật liệu xây dựng
WSSD	Hội Nghị thượng đỉnh về Phát triển bền vững
WTO	Tổ chức Thương mại Thế giới

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn

www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn - www.lib.haui.edu.vn